

Keskustelukysymyksiä tekijähaastatteluvideoihin

Katsokaa yhdessä yksi tai useampi tekijähaastatteluvideo ja keskustelkaa yhdessä tai pienissä ryhmissä alla olevista aiheista. Kysymyksiin ei ole yhtä oikeaa vastausta.

Kopiraittilasta löytyviä videoita saa esittää ei-kaupallisessa opetuksessa.

Keskustelukysymykset:

1. *Kenelle tekijänoikeus kuuluu?*
2. *Mitä tekijänoikeus merkitsee tekijöille?*
3. *Mitä sinä itse voit vaikuttaa siihen, että luovan työn tekijä saa korvauksen tekemästään työstä ja tekemiensä teosten käytöstä?*
4. *Miksi emme voi vapaasti käyttää ja kopioida musiikkia, elokuvia, kirjoja, valokuvia jne.?*
5. *Miten tekijät, kuluttajat ja yhteiskunta hyötyvät tekijänoikeudesta?*
6. *Miten sinä itse voisit hyötyä tekijänoikeudesta? Voisitko ajatella tekeväsi luovaa työtä?*

Opettajalle näkökulmia kysymyksiin:

1. Kenelle tekijänoikeus kuuluu?

Tekijänoikeus kuuluu tekijälle eli sille, joka on luonut teoksen. Esimerkiksi kirjoittanut kirjan, säveltänyt ja sanoittanut sävellysteoksen, kirjoittanut, piirtänyt sarjakuvan, kuvannut ja ohjannut elokuvan, keksinyt ja kirjoittanut sketsin.

2. Mitä tekijänoikeus merkitsee tekijöille?

Tekijänoikeus mahdollistaa sen, että tekijä voi elää luovalla työllään ja hänellä on oikeus päättää, missä ja miten hänen töitään käytetään ja julkaistaan. Esimerkiksi valmistetaanko hänen

teoksestaan kappaleita (kirjoja, levyjä, elokuvia, julisteita, tauluja, veistoksia jne.) tai julkaistaanko teos netissä tai esitetäänkö sitä julkisesti.

Tekijänoikeuskorvaukset ovat luovan työn tekijöiden palkkaa. Elokuvia, musiikkia, kirjoja, sarjakuvia, tietokonepelejä ei synny, jos luovan alan tekijät eivät voi saada toimeentuloa työstään. Taiteilija, muusikko, koreografi, valokuvaaja, kirjailija, säveltäjä jne. on käyttänyt paljon aikaa teoksen luomiseen ja tekee sitä toimeentulonsa vuoksi.

3. Mitä sinä itse voit vaikuttaa siihen, että luovan työn tekijä saa korvauksen tekemästään työstä ja tekemiensä teosten käytöstä?

Säveltäjät, sanoittajat, sovittajat, laulajat, muusikot ja bändit kuten muutkin luovan työn tekijät ja esiintyjät saavat palkkaa teostensa myynnistä ja käytöstä. Esimerkiksi laulujen tekijät siitä, kun sävellysteoksia esitetään, myydään tallenteina, soitetaan radiossa ja suoratoistopalveluissa tai käytetään osana elokuvaa, tv-ohjelmaa tai vaikka mainosvideota. Valokuvaajat puolestaan siitä, kun heidän valokuviinsa ostetaan julkaisulupia, ja kirjailijat siitä, että heidän teoksiaan myydään, lainataan kirjastoista, niistä tehdään äänikirjoja, tai kirjasta tehdään elokuva- tai näytelmäkäsikirjoitus.

Voit itse vaikuttaa omilla valinnoillasi siihen, että luovan työn tekijät ja esiintyjät saavat korvausta tekemästään työstä. Käyttämällä laittomia palveluita tai jakamalla luvatta toisten tekemiä teoksia, ei näistä tekijä saa mitään korvausta. Valitsemalla lailliset palvelut ja ostamalla musiikkia levyinä tai musiikkiedostoina, lainaamalla ja ostamalla kirjoja ja käyttämällä laillisia suoratoistopalveluita tuet myös luovan työn tekijöitä.

4. Miksi emme voi vapaasti käyttää ja kopioida musiikkia, elokuvia, kirjoja, valokuvia jne.?

Luovan työn tekijöiden tulot kertyvät useista eri lähteistä. Tekijät saavat tuloja yleensä vasta teosten myynnistä ja käytöstä.

Tekijänoikeuskorvaukset ovat luovan työn tekijöiden palkkaa. Tekijänoikeuskorvauksia maksetaan esimerkiksi musiikin soittamisesta ja esittämisestä radiossa, televisiossa, konserteissa ja ravintoloissa, elokuvien ja näytelmien esittämisestä teattereissa, kirjojen myymisestä ja lainaamisesta jne. Myös kirjojen ja lehtien ja muiden tekijänoikeuden suojaamien julkaisujen kopioimisesta maksetaan tekijänoikeuskorvauksia.

Teoksen luominen, kuten kirjan kirjoittaminen, elokuvan tekeminen tai sävellysteoksen syntyminen voi kestää vuosia, eikä tekijä saa tältä ajalta yleensä mitään palkkaa. Tekijä ei myöskään saa mitään korvausta sellaisten teosten käytöstä, jotka on jaettu tai kopioitu hänen luvattaan.

Voit itse vaikuttaa omilla valinnoillasi siihen, että luovan työn tekijät ja esiintyjät saavat korvausta tekemästään työstä. Käyttämällä laittomia palveluita tai jakamalla luvatta toisten tekemiä teoksia, ei näistä tekijä saa mitään korvausta. Valitsemalla lailliset palvelut ja ostamalla musiikkia levyinä tai musiikkiedostoina tuet myös lempiyhtyeitäsi tai laulajaa sekä musiikin tekijöitä.

5. Miten tekijät, kuluttajat ja yhteiskunta hyötyvät tekijänoikeudesta?

Tekijät saavat tekijänoikeuksilla luovasta työstä toimeentulonsa eli palkkaa tekemästään työstä. Me kaikki kuluttajat pääsemme nauttimaan taiteesta ja kulttuurista, uusista kirjoista, elokuvista, musiikista, tanssiesityksistä, tietokonepeleistä, sarjakuvista, taiteesta jne.

Luova talous on merkittävä myös yhteiskunnalle. Pelit mukaan lukien luovien alojen osuus Suomen bruttokansantuotteesta ja työpaikoista on 3,5 % (Lähde: [Kulttuurisatelliitti. Tilastokeskus](#). 16.10.2019). Luovat alat ja kulttuuri työllistää paljon erityisesti nuoria ja freelancereita. Alalla on myös paljon pienyrityksiä ja erityisesti pelialalla on ollut useita suomalaisia hyvin menestyneitä yrityksiä.

6. Miten sinä itse voisit hyötyä tekijänoikeudesta? Voisitko ajatella tekeväsi luovaa työtä?

Myös sinä voit saada tekijänoikeussuojaa tekemällesi työlle, luovan työn tuotokselle. Jos esimerkiksi harrastat musiikkia, valokuvaamista, piirtämistä tai kirjoittamista, tekemiesi teosten käyttöön tarvitaan sinun lupasi. Kukaan ei voi hyödyntää niitä esimerkiksi kaupallisesti ilman lupaasi tai käyttää niitä sellaisessa yhteydessä, jota et hyväksy.

Haluaisitko esimerkiksi olla kirjailija, musiikin tekijä, elokuvaohjaaja, näyttelijä, laulaja, sarjakuvan piirtäjä, valokuvaaja, tietokonepelien tekijä jne.?